

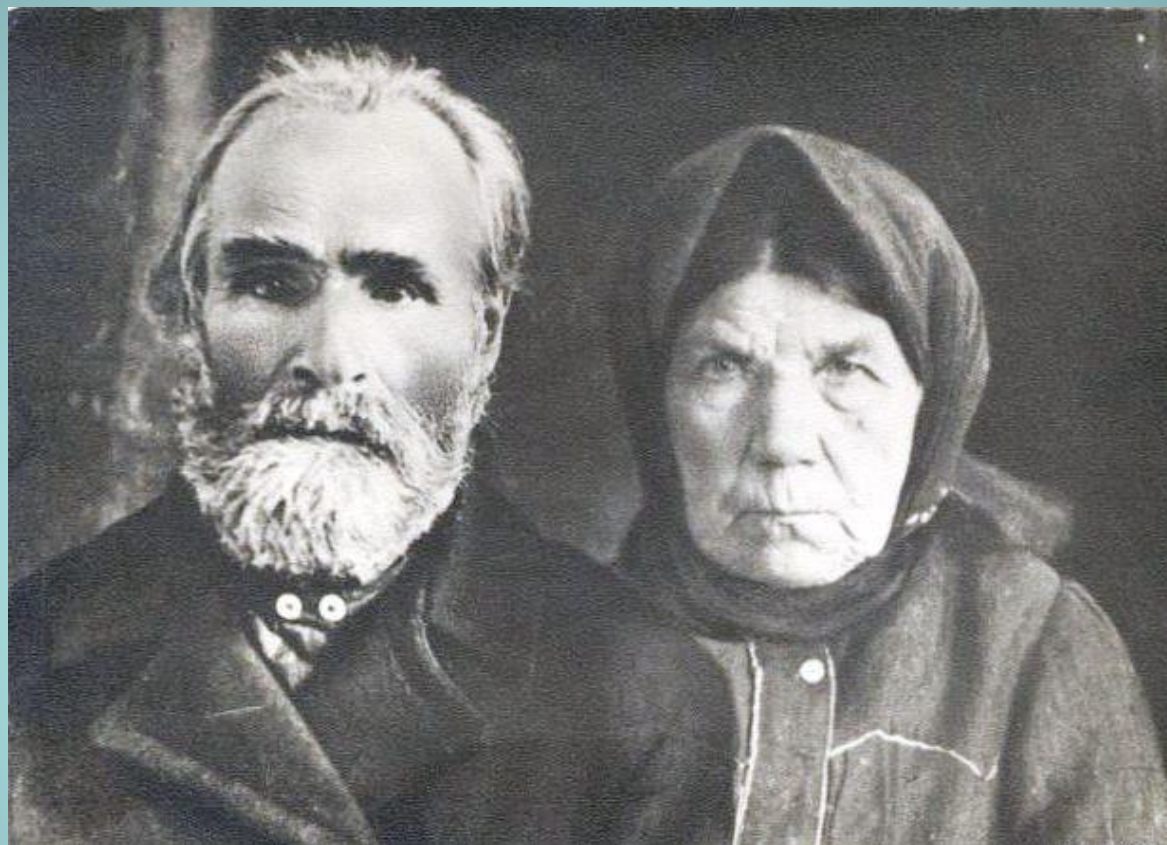
ЖЫВЕ ЯГО СЛОВА

Да 125-годдзя
з дня нараджэння
Максіма ГАРЭЦКАГА

Хата ў в.Малая Багацькаўка,
у якой нарадзіўся Максім Гарэцкі

Іван Кузьміч і Еўфрасіння Міхайлаўна Гарэцкія,
бацькі пісьменніка. 1920-я г.г.

Свидѣтельство.

Оршанскому Уездному Отдѣленію Могилевскаго Епархіальнаго Училищнаго Совѣта сямъ удостоивреть, что
преставившаго евр. Самуѣла Босатинскаго
Шашовскаго Сон Матимашовскаго
дѣла Матимаша Иванова
Засирій, родившагося тысяча восемьсотъ
девяносто третьяго года 6го февраля
вѣроисповѣданія православнаго
успѣшно окончилъ курсъ ученія въ Семшанскій
губернскаго Второкласнаго училища
Семшанскаго прихода
Могилевской губерніи Оршанскаго уѣзда
въ 1890 году, а потому при отбываніи воинской повинности имѣть право на льготу 2 разряда, установленную пунктомъ 2 ст. 64 Устава о воинской повинности.

Г. Орша 1905 года июня 19 дня.

Продолдатель Отдѣленія Владимиръ Николаевичъ

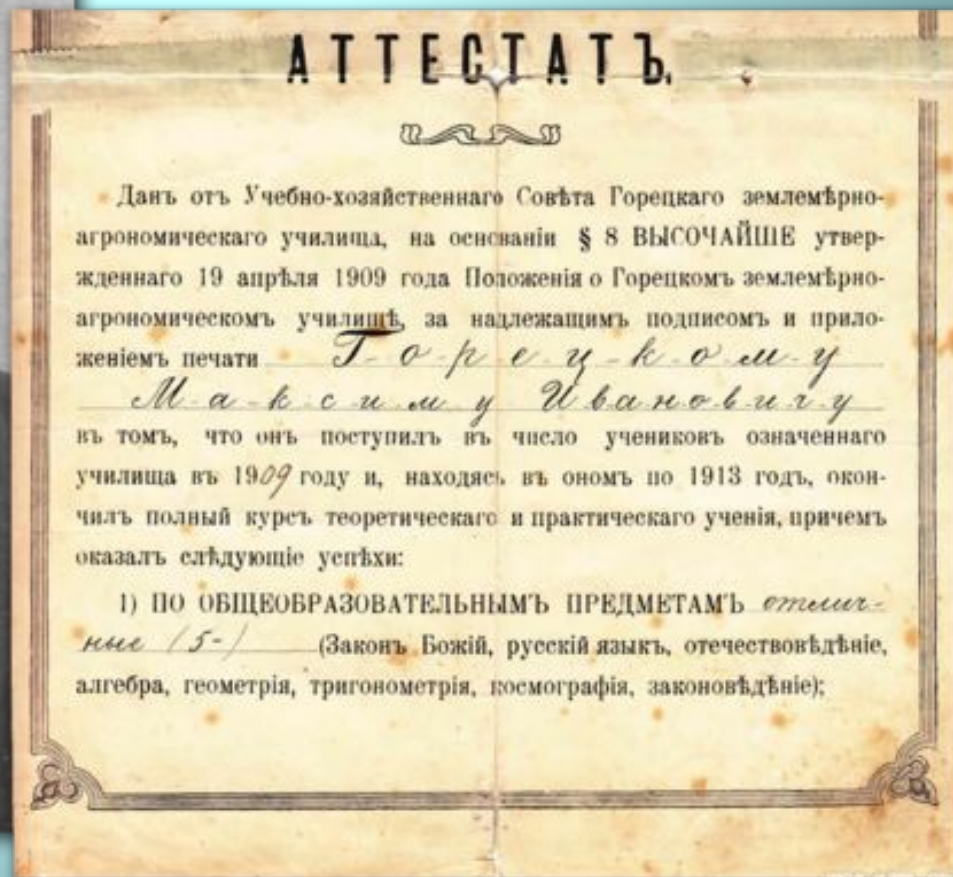
Члены Отдѣленія: Надсмотрщикъ Николай
Ивановичъ
Матимашовскій

Членъ-Дьякопроизводитель Иванъ

Пасведчанне аб заканчэнні
Вольшанскай узорнай
двухкласнай школы.
1905 год

Максім Гарэцкі, 1913 год. Аттэстат аб заканчэнні
Горы-Горацкага каморніцка-
агранамічнага
вучылішча. 1913 год

НАША НІВА

Ціна асобнага нумэру 5 кап.

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная вуліца, д. № 7.

Ціна з перасылкай і дастаўкай на 1 г. — 2 р. 50 к., на 6 мес. — 1 р. 25 к. на 3 м. — 65 к., на 1 мес. — 25 к. За грамадзян: на 1 г. — 4 р., на 6 мес. — 2 р. 3 мес. — 1 р. Перамена адрэсу — 20 коп.

Абвесткі прымаюцца на апошняй старонцы па 20 кап. за лінейку малымі літарамі. Рукапісы і карэспандэнцыі, прысланыя у рэдакцыю, павінны быць чытальна напісаныя с праўдзівай фаміліяй і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ надпісаць прозьнішчэ разам з фаміліяй, хто не захочэ, каб была надрукавана праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакцыі. Рукапісы аўтарам не вяртаюцца назад.

Год VIII.

25 студня 1913 г.

№ 4.

У лазьні.

Вучыць апошняе клясы Г^о каморніцкаго вучылішча, казёны стэпадзіянт Клім Шамоўскі, к Калыдам прыхаў двору і ўжо другі тыдзень жыве ў бацькавай хаце ў роднай вёсцы Мардальсаве.

Яркава у тріццаць першы дзень сьнежня, перад Новым Годам, лядзька Якуб, дамаўшы сваю паныку, выпаліў лязьня каторых у Мардальсаве на 25 двараў ёсьць ажы дзьве.

У вечэры Клімоў брат Пархвір напайў коні, надаваў скоту, прыйшоў у хату і начеў рыхтавацца ў лазьню. Знашоўшы дзюркі і сеўшы на наладачку разуваць лапці, загаманіў ён.

— Дзядька лязьні ўжо вытаніў. Гатова. Нобрацца хутчэй. Ты, тата, бяры вядро і вяды; тымчасам і я пайду з хлапцамі; трэба пакінуць на вышкі узлезць. А Клім што гэта сьвідаць? А ты ня палюбься сягонья ў Лазьню.— Запытаў ён у брата.

Клім палазыў на палічку „Низшую геологію“ Біка і „Песні-жалы бы“ Коласа, што дагэтуль трымаў у руках, часоь задумаўся, адкінуў ён або сваё ладзігі валасы і, троху памаўчаўшы, адказаў:

— І п сам ня ведаю, іспі мве ці—то ўжо не пачынаць. Колькі гадоў на мнўся я ў вёсках лязьнях, адвук. Але памыцца сягонья не вядало-б: цела пачынае сьвярбець.

— Што ты гэта, Клімачка,—загаварыла яго жонка.— Чаму-ж табе не схадзіць у лазьню? Праўда, гразнавата яна, вяды цёплае саўсім німа, а хлыбодная ў прорубіцы на галаве надта мутна, але ўсё ж такі, то-гэта, папарнішся, нестачкі пагрэюць сваю, мо п на душе палаччэе прыку табе. Ідзі, ідзі, сьніок. Бацька апраўду кажуць, надзею дараўнае валенкі і затрымаўся, падумав Клім выйдуць з кішэні ключычкі, ножык, партманічкі а гразнама і старымі перыямі «рондо», каб не пагубіць добро ў лазьні.— «Хут-

чэй» казаў яму маленькі пузыр, брат Саўка, а ён, адчапіўшы кішэны гадзінык, адаягнуў матчыну шубку і выйшоў з хаты.

Лазьня была за гоні ад вёскі, каля зашлўшае канава, што была калісь, пакуль ешчэ паня жыдом ласоў не пралавалі, рэчкай. Ліпела яна на узгорку, і пакуль Клім узбраўся на гэты узгорачок, два разы паваліўся і абскрабаў аж да крыві руку аб мёрзлы сьнег. Саўка падскочыў каля яго на адной назе, падняў яму кавалачэк шэраго мыла, крыкнуў: „Хор на Бабіначы!“ і шыбка пабег паперад усіх к лазьні. Там ён кумільгом укаціўся ў прымыльнік і сказаў дышкантам, як тое рабілі сталне людзі ба ам, або тэвэрам.

— Пара—лазьня, лёгкі дух!...

Адзя з хлапцоў-сярэдкаў, што прыйшоў туды раней, да Саўкаваго віншаваўня ў адны тои дабавіў колькі слоў і к слову «дух» прыкладна адпаліў нейкае слаўцо, за што дзед Кузьма і абзаўў яго сынам вядомага усім брахліваго стварэньня.

Клімоў бацька пайшоў к прорубіцы, зачэрпнуў асцярэжжа беражком ведра, каб не замуціць саўсім, мутнае з лёдам надзі, утаніў у вяду барзавы вёнік, каб размяк і лепей яго было спарыць, і, схліўшысь над вядром, па брыў у лязьню ў сьлед за Клімам. А той, убачыўшы там старыку, каторыя распратыналісь, а іншыя атыхалі на маліцах, напарніўшысь даволі, сказаў:

— Добры вечэр!—і азірнуўся дзе-б яму пры хіліца.

— Міласьці прасі! адказаў яму салдат Захар Каска.

— Балеек на восьм,—загаварыў нейкі скалазуб. Сядзіце, во ладнае месечка, Клім Раманавіч,—загаманілі голме, барадатны «мужы» ў цёмнаце, бо агня ў прымыльніку паліць, знаць, не знайшлі патрэбным і варушыліся, хто як мог, без сьветла.

Прымыльнік быў плятнёвы, і скрозь пле-

цень дуў вецер. Пад нагамі—мяльлё. Каля сьценак лежалі,—раскярачыўшы ногі, самадзельныя мяліцы. Кліму было гразна, нячыста, не прытульна. З лязьні сюды, то й глядзі, вы-скаківалі чырвоныя, як ракі, здволенныя ласунж да парэньня. Адтуль нёсся гул...

„Іха іх ведае, як яны тут мюцца“, думаў Клім, шукаючы месца, дзе-б скаваць шубку.

Старыкі гаманілі пра тое-сёе, хто колькі шпал ад янда зьвёз на р. Вярху і іншае.

«Але што-ж гэта я? Ці я не раздўся сам у Мардальсаве, ці сам не купаўся ў гэтай гразі, не бачыў усялякаго броду?» Думаў Клім. «Не гэта-ж я не п'янін, чаго-ж гэта я... і увайшоў у лязьню.

Начам стала горка ад дыму. Нагам было холадна стаяць на гразнай зямлі, галава ударылася аб шост, бы за жарня на версі, як у цеклі. Нельга было нічога разгледзець.

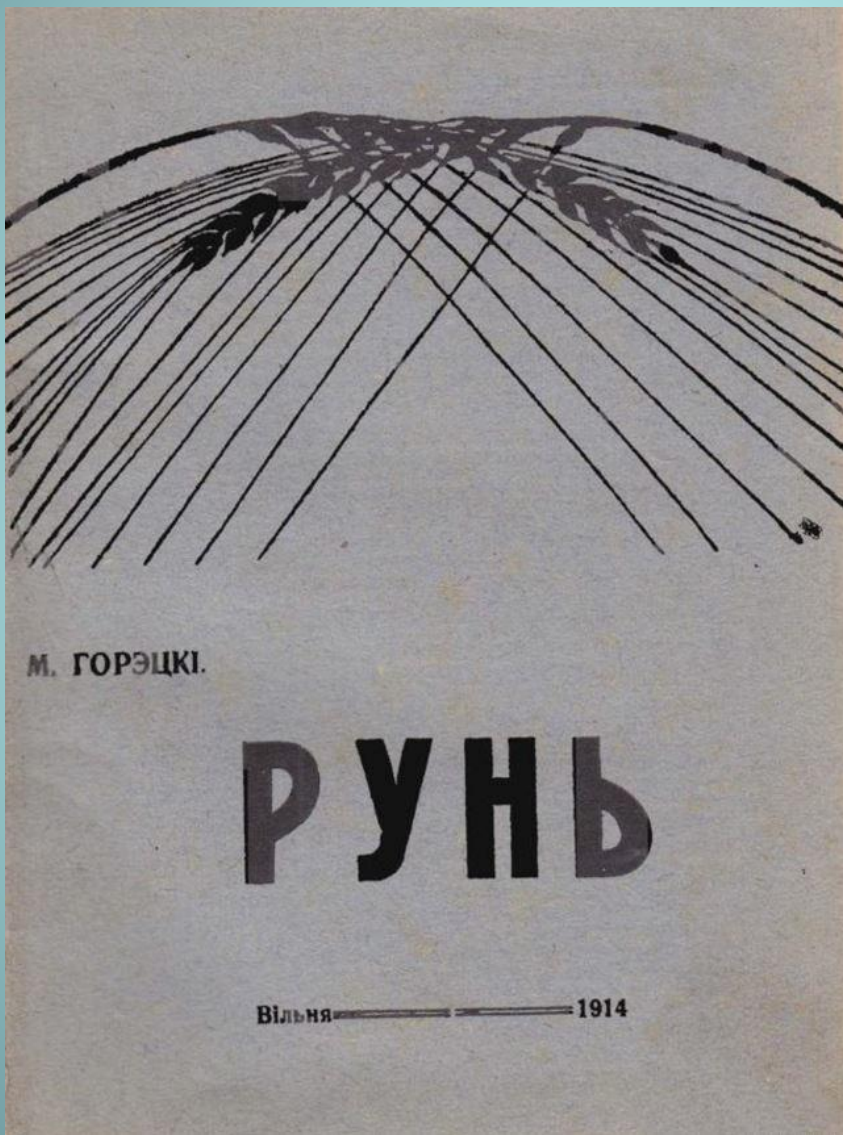
— «Жчах, жчах, жчах, жчах»... работалі вёнікі.—«Ого го-го-го»—рагатаў нехта, лезучы на палок.—«Паддай, паддай... Ішчэ горстачку, ліні паўкружачкі на печ.. Братцы, аджаляйце поўдзюгірачкі... Духу мала, духу німа, гай духу!» Аж стогі сьнуаў у лязьні. Павярнуцца,—думаў Клім,—нейдэ паўнохтныня лязьня людзей. На падлозі ў гразі блазюта... Іншы плакаў ад дыму, ці ішчэ ад чаго, цёр вочы кулакамі і плёскаў гразнай вадой, але і тую яму нехта адбараніў браць, казаў: „Зьбэйтай прыясі сам“. Іншы сядзеў нерухома, ушчымаўшы галаву паміж ног. Той шычыўся, той штурхаўся, той жартаваў—мазўў нейкаго па твары, кажучы: «Ці еў балазе?».

— А, та-а-атачка, а а-ай, а до-о-ос! скірчаў малы хлопчык, як мага, па ўсю сілу, а добры бацька трымаў за шыю з пубязьцю, што ачуняе, і гарачым, як полныя вёнікам сьцебаў з усіх бакоў. Дай сьпіяку, дай жываток, ішчэ трошку, ну ну, ну, дурачок, не плач-жэ; дос, дос, ня бойся... А то, брат, камлём заду, хочэш дабавіў ён ўрэшці і зляўся. А побоч с

Апавяданне
«У лазьні».

Наша ніва.
25 студзеня
1913 г.

Зборнік
апавяданняў
«Руны».
1914 год

Максім Гарэцкі ў ваенным шпіталі. 1914 год

Максім Гарэцкі. 1916 г.

Максім Гарэцкі разам з братам Іванам. 1916 год

Максім Гарэцкі
з жонкай Леанілай,
дзецьмі
Леанідам і Галінай.
1923 год.

- Леаніла
Чарняўская-
Гарэцкая
з дачкой Галінай.
1922 год.

Максім і Гаўрыла Гарэцкія.
Горкі. 1926 год.

15.

ПРОФЭСЫЯНАЛЬНЫ САЮЗ ПРАЦАЎНІКОЎ АСЬВЕТЫ СССР

Акруговае Адзьяленьне
Саюзу Працаўнікоў Асветы БССР

Сяброўскі білет № 497

Прозьвішча *Авечкі*

Імя *Максім*

Па бацьку *Антон*

Год нараджэньня *1893*

Профэсія _____

Выпаўняемая праца *Адукацый*

Уступіў у саюз у пяршыню *1923*

Выдадзен *27 жніўня*

Уласнаручны подпіс
уласніка білету *М. Барыс*

Адказы сакратар *Васільчукі*

TUT.BY

Сяброўскі білет члена прафесійнага саюза працаўнікоў асветы БССР. 1927 год.

TUT.BY

Зборнік апавяданняў «Досвіткі». 1926 год.
Кнігі «Ціхія песні», «Ціхая плынь». 1926, 1930 гады.

Максім Гарэцкі ў турме. 1930 год.

Паштоўка
 Максіма Гарэцкага
 да родных з Вяткі.
 20 ліпеня 1931 год

Куди Белорусская
Шамово
 Мстиславского рай.
 дер. М. Богаты
 Горцыкому, Шва

20 ліпеня 1931 г.
 Добры дзень усім! Як здаровы, як
 маецца? Я здароў. З угораўняга дня
 перайшоў ужо на пастаянную кватэру.
 Пасойчык хоць прахадны, але гаспадары
 кі, свейлы, вясёлы. І ў кам'юнісцкім доме
 дык недарогі. Суседзі — людзі добрыя, прыві
 ветныя. Цяпер ужо пачну хадзіць на
 пастаянную работу, змагу трошчку і
 вам дапамагчы. Ад вас ліста я чыта
 ня меў, але лёль надрука паведачы
 ла, што дзеці ёй пісалі, дык я не
 клапаю. Яна пісала, што Турк быў
 ужо ў Віцебску. Саме кэжымае яму бу
 дзе — гэта пакуль у дарозе, а тады ста
 не лягчы, і наогул можна спадзява
 ча, што скоро будзе яму аблягчэнне.
 А як жывецца вам? Сіраіцеся, каб
 у кам'юнісцкім з усімі дружна і ла
 срава, каб кам'юнісцкі добра развіваўся та
 ды ўсім будзе добра. Свядома, можа будзе
 цяжкавата, а далей — усё лепей. Галоўнае
 — згода і агульнае інтарэс, а на свой інды
 відуальна. У Вятцы многа фабрык і заводаў,
 кружам камасі. Горад вялікі, на шырокай
 судалоднай рацэ Вятка. У гэтым Вятку да
 рога ідзець у Коўлас. Улейку цёпла як
 у нас, а ўзліку шроху халадней. Няхай
 мне наліша Галля. Адрес такі: Вятка
 вуліца Свободы, дом 109, кв. 4, м.п. Горца
 кому. Цалую ўсіх ~~хто~~ душо. Бывае здароў

Максім Гурэцкі

Памінкі.

(Згадкаў тут і пагоду збралі Гурэцкі).

I.

Убачыў кудысь гарадзкія малішкіна. Туты хаваліся бедныя, абзурдныя, сьмяцучыя.
Туты зналіся велікія прахоры і настайчына перамай на цывілізацыяй Беларускай школы — Слава Невядомская.
На малішкі — памарпаны ветраны востры з абложылі і стуркамі.
Збоку — пара тымі сьціпоў ад усраджнае лавачкі.
А прыгожы адгэтуль відаль: шмат маладзенькай зеляніны на ўзгорках, маленькія халікі сьлядача на схону гар, у даліне прасьледзіць здзекаваў дарога.
Трэця. Міха. Слабы ветраны зрады падкаліма лінька шмалішак стуркалі... Трэсь папчошкі, супакойна пад салаветка — там, у вяткі цыбкіх дрэў над малішкі Беларускай.
З зухам і зухаішамі краньдзенька носам у даліне на здзекаваў дарога і прыпасіраўскі цыбкіх з маладзішкі і адгэтуль воплак, — і ўзноў пуніа, цыбкіх...

II.

Адгэтуль, іх ура старшыня Беларускага настаічына халішкі і трыя гарады. Паціху, сучка падкалімаў; потым алідражыніа, каб хва на ўзгорку, што іх, вулкана рабіць, драбненька хрысьціцца; прысадувацца на ініці сьлюк у шмалішак задзе...
— Агаіталса мая любав! Восе ўжо і тры... Тры гавы, як пма чыбэ!
Адгэтуль іх і трыя — трыя, сьварыла, трыя і невадочна... Не пагнаць было чыбэ.
Ліх божа май, божа май, як было сучка!
Я кэс чыбэ, мёртвую на сваліх пеллі — тую, з якой гасіла было мае зрашмаў думкі...

Першы ліст п'есы "Памінкі".
Аўтограф.

Протокол обыска.

1937 года Ноябрь 9 4 дня. гор. Киров.

Уполномоченный УР Кировского РО НКВД Трудни-
ков, совместно с пол. Уполномоченным УР того
же РОм Семеновым и Кургановым, в присутст-
вии директора Кировской средней школы
т. Азарова, и на основании ордера
Кировского РО НКВД произвели обыск в квар-
тире гр-ки Гарэцкой Максимы Ивановны
проживающей в гор. Кирове по ул. Ленина
дом № 48 у косяк в присутствии последнего
при обыске обнаружены следующие вещи:

- 1) Книга притона на 282 листах
(дваста восемьдесят два листа) подши-
ты в 5-ти смитках.
- 2) Ковверток от швейц. пулемета из под
полученных патронов 42 мм. (Сорок два).
подшитым в один смиток.
- 3) Паспорт на имя Гарэцкой М. И. 5-ти изданий
Серия ТВ. № 199204.
- 4) Военская книжка на имя Гарэцкой М. И.
- 5) Справка Сероодежко о отбытии срока М. И.

Претензий на производство обыска со сторо-
ны обыскиваемого не заявлено.

О чем и составлен настоящий протокол.

Подписи произвед. обыск. Трудников — Семенов
Присутствующий. Азаров

Подпись обыскиваемого
Претензий на производство обыска мною заявлено
не было, но считаю что взятые материалы ко-
торые не имеют связи названы "обнаружеными при обыске"
Всего протокола 1 экземпляр. выдан в 1937 г.
М. Гарэцкая
4/11/37.

Максім Гарэцкі. Апошні фотаздымак. 1937 год.

24 мая 2013 г. у горадзе Кіраве (да 1936 года — мястэчка Пясочня) Калужскай вобласці з'явілася мемарыяльная дошка ў гонар класіка беларускай літаратуры Максіма Гарэцкага. Пісьменнік жыў у гэтым горадзе два апошнія гады свайго жыцця.

Дом-музей М.Гарэцкага ў в.Малая Багацькаўка
Мсціслаўскага раёна

о секретно

ой Опера-
иоленской
ид Комен-
бласти —
ности... и
иоленской
иния Зам.
бласти —
ВИКТО-
привели
ВД Смо-
протокол

е сорока
и взяты в
решение
тем рас-

о чем и

ОЛЕН-

и
подпись)

РС 1907

СВИДЕТЕЛЬСТВО О СМЕРТИ

Гр. Горещий Максим Иванович
№ 106 025124
умер (сл) 20 марта 1989 года девяти часов тридцати
возраст 46 лет
Причина смерти Кровотечение в мозг

в чем в книге записей актов гражданского состояния и смерти 1989 года март месяца
21 числа проведена соответствующая запись № 115

Место смерти: город, селение _____
район _____
область, край, республика _____
Место регистрации ЗАОС Рудыковский р-на 9. Ленинград
Дата выдачи 21.03.1989 1989 г.

Печать учреждения, выдавшего документ _____
Подпись уполномоченного лица _____

СВИДЕТЕЛЬСТВО О СМЕРТИ

Гражданин (ка) Горещий Максим Иванович
умер (сл) 10 февраля 1989 года девяти часов тридцати
возраст 45 лет, о чем в книге регистрации актов о смерти
1989 года _____ месяца _____ числа
проведена запись № 115
Причина смерти (неизвестно)
рассстрел

Место смерти: город, селение Шушенское
район _____
область, край _____
республика Российская
Место регистрации _____
Дата выдачи 6.03.1989 1989 г.

Подпись уполномоченного лица _____

И-НК № 295035

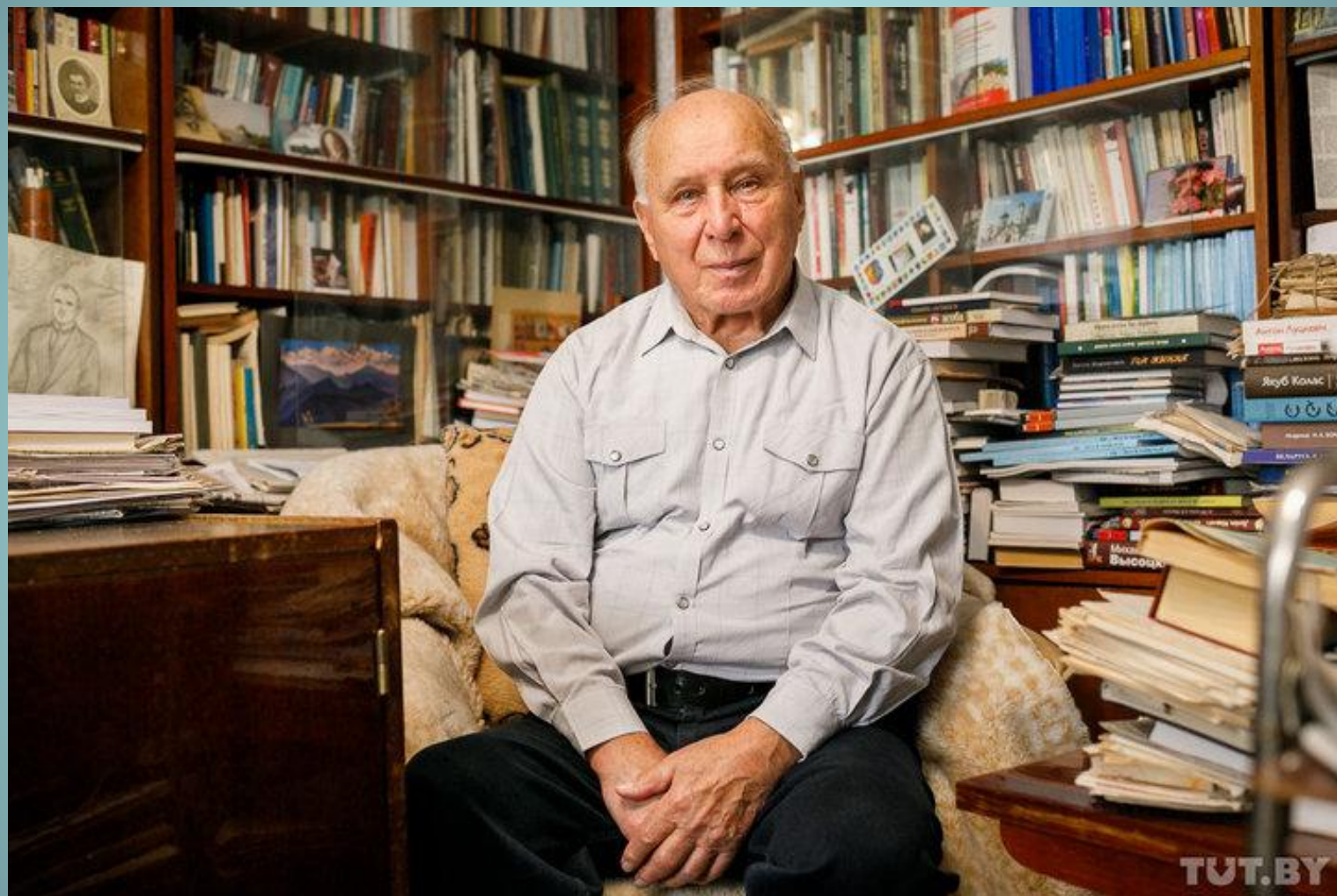

Магіла бацькоў пісьменніка - Івана Кузьміча
і Еўфрасінні Міхайлаўны Гарэцкіх.

Акадэмік Радзім Гаўрылавіч Гарэцкі

- Помнік
Максіму
Гарэцкаму
ў Мінску

ПАШТОўКА

адраснае і нумар праграмачнага сувялі

_____

_____

_____

_____

Кому _____

Куды _____

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

КДЗІМІ

Міністэрства культуры і інфармацыйна-Рэспубліканскі Цэнтр культуры
 © РПТ «Белпошта», 2018. www.belpost.by. Мінск. В. Кірэеў
 РПТ «Белпошта» зарэгістраваны ў Рэспубліканскім Цэнтры культуры
 № 0220-190. Тэл. 01010. Факс 0101100

Брылёўская сельская бібліятэка

● 2018 г.